

KRONIKA**E-City: mednarodna konferenca projekta FUTURE**

Bratislava, Slovaška, 2.–5. 2. 2006

Pomen mesta in mestnih regij v evropski regionalni politiki narašča, a se na drugi strani pojavlja problem zaradi pomanjkanja interdisciplinarnih raziskav na tem področju. Koncept projekta FUTURE (*Future Urban Research in Europe*) je ravno v premostitvi razlik znotraj znanstvenih disciplin, ki raziskujejo mesta v sodobnih razmerah globalizacije. Projekt FUTURE v celoti financira Evropska komisija in je namenjen mlajšim generacijam raziskovalcev, ki bi sodelovali pri razpravi o prihodnosti evropskih mest. Prva izmed štirih konferenc se je odvijala februarja 2006 na Tehnični univerzi Slovaške v Bratislavi. Organizacijo so izpeljale univerze iz Weimarja, Karlskrona, Örebra, Madrida in Bratislave.

Prva konferenca z naslovom E-City je bila posvečena interdisciplinarnemu obravnavanju vplivov novih informacijsko-komunikacijskih tehnologij na življenje v mestu. Izpostavljeno je bilo glavno vprašanje, kako lahko mesta najboljše izkoristijo številne priložnosti, ki jih nudijo omenjene tehnologije. Razprave so se dotikale predvsem ekonomskih ugodnosti, ki izhajajo iz razvoja novih tehnologij ter posledičnih novih oblik proizvodnje. Predvsem se je izpostavil pomen kulturne (ali kreativne) industrije, ki temelji na novih tehnologijah in ustvarja številna delovna mesta ter močno prispeva k preoblikovanju sodobnega mesta. Omenjale so se zlasti različne dejavnosti, kot so oglaševanje, oblikovanje spletnih strani, izdelovanje in posredovanje digitalnih vsebin, glasbe in filma ter številne druge dejavnosti, ki temeljijo na sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologijah. Te aktivnosti upoštevajo tudi lokacijske dejavnike, kot so na primer estetsko lokalno okolje, visoka opremljenost z moderno infrastrukturo ter izobraženost in prilagodljivost delovne sile.

Del razpravljavcev se je usmeril tudi na negativne plati novih tehnologij v sodobnih mestih, saj je razvoj prehitel določene skupine prebivalcev, ki so se niso uspele prilagoditi. Gre za starejše prebivalstvo mest ter šibkejšje družbene sloje, ki nimajo dostopa do novejših tehnologij. Ta razkorak, ki je zelo značilen za sodobne družbe, se pogosto označuje kot »digitalni razkorak« in predstavlja zahtevno nalogo za družbo prihodnosti.

Udeleženci konference so bili zbrani s celotnega sveta in vsi so imeli priložnost predstaviti svoje poglede na razvoj sodobnega mesta. Zborovanje ni pomenilo konca razprave, saj so organizatorji oblikovali spletno stran, namenjeno nadaljevanju diskusije in izmenjevanju izkušenj tudi po končani konferenci. Največja prednost konference je izhajala iz dejstva, da so se zbrali mlajši raziskovalci iz najrazličnejših ved (geografi, sociologi, načrtovalci) in okolij (Evropa, Združene države Amerike, Azija). Zborovanje in večdnevne delavnice so se izkazale za odličen način izmenjevanja idej in udejanjanja teoretskih in praktičnih raziskav na nivoju mesta.

David Bole

3. sestanek raziskovalcev INTERREG projekta DIAMONT

Ljubljana, Prešernova dvorana SAZU, 11.–12. 3. 2006

Organizacijo 3. sestanka partnerjev mednarodnega projekta DIAMONT je prevzel Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki je eden od 8 partnerjev v konzorciju. Temeljni namen srečanja, ki je potekalo je v Prešernovi dvoran v prostorih Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je bil pregledati tekočega dela v trenutno potekajočih delovnih paketih ter vzpodbuditi razpravo o povezavah med posameznimi delovnimi paketi.

DIAMONT – projekt v okviru Interreg IIIB programa za območje Alp teče že drugo leto. Združuje znanstvenike in strokovnjake iz šestih evropskih držav: Avstrije, Francije, Italije, Nemčije, Slovenije in Švice, ki iščejo in razvijajo nove poti regionalnega razvoja v alpskem prostoru. Projekt, katerega polno ime se glasi Podatkovna infrastruktura za Alpe: omrežna tehnologija po meri gora (*Data Infrastructure*

in the Alps: Mountain Orientated Network Technology), je zasnovan kot podpora prenovi zasnove in vsebine ter ponovnemu zagonu Sistema za opazovanje Alp in informiranje o njih (SOIA). Projekt je bil zamišljen v organih Alpske konvencije in njegov cilj je soočiti vsebino Alpske konvencije s pričakovanji strokovnjakov ter zahtevami prebivalcev; določiti neskladja, ki vplivajo na razvojne procese v regionalnem razvoju; izpostaviti pomembna razvojna vprašanja ter možnosti vzdržnega razvoja ter ob upoštevanju kazalnikov izdelati orodja regionalnega razvoja.

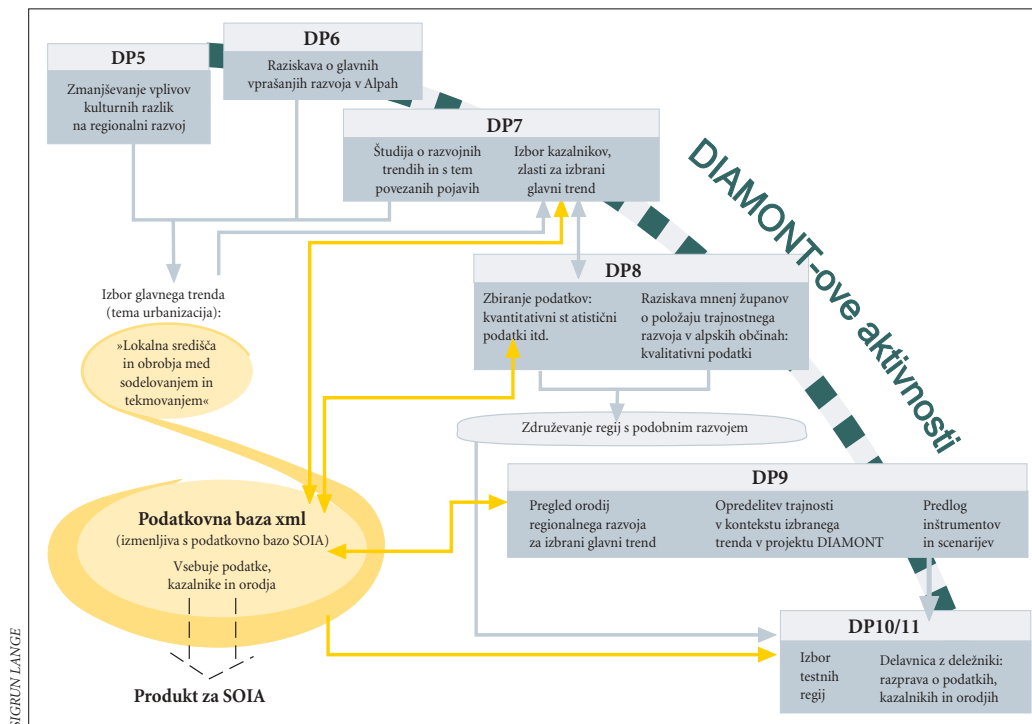
V času srečanja v Ljubljani sta bila dva od sedmih vsebinskih delovnih paketov (DP) skoraj gotova: DP5 in DP6. Namen DP5 je bil ugotoviti vpliv kulturnih razlik na trajnostni regionalni razvoj Alp v prihodnosti. Cilj je oblikovanje trdne osnove za nadaljnje znanstvene razprave. V idealnih razmerah bi to lahko bil začetek procesa, ki bo okrepil medsebojno razumevanje podobnosti, razlik in posebnosti vsake alpske regije. S bo zagotovljena osnova za nadzorovanje trajnosti pri regionalnem razvoju v okviru Alpske konvencije. Ne preseneča, da rezultati raziskave DP5 do določene mere opredeljujejo vpliv ukrepov regionalne politike na raznolikosti: v vseh alpskih državah si prizadevajo (čeprav so v podrobnostih različne), da bi zmanjšali regionalne družbenoekonomske neenakosti s spodbujanjem gospodarske konkurenčnosti, inovativnosti in produktivnosti. Vsem je tudi skupna težnja po vse večji osredotočenosti na regionalne moči in potenciale. Skupno je tudi jamstvo za trajnostni razvoj, ki je običajno povezan s prizadevanji za povečanje vpliva udeležbenih in integrativnih procesov in z iskanjem najboljše kombinacije *bottom-up* in *top-down* principa pri sprejemanju odločitev v regionalni politiki. Če na institucionalne vidike regionalne politike pogledamo od blizu, opazimo znatne razlike med alpskimi deželami: čeprav imajo vladne službe največkrat na skrbi izvajanje regionalne politike, obstajajo očitne razlike v smislu »ozemeljske geometrije«, to je. katere vladne ravni so odgovorne za take ukrepe. Kljub splošni tendenci vedno večje vključenosti civilne družbe so velike razlike v stopnjah sodelovanja in pritegnitvi zasebnega partnerstva.

Namen DP6 je bil pridobiti splošno predstavo o najpomembnejših zadevah, ki vplivajo na sedanji in prihodnji razvoj Alp. K sodelovanju v raziskavi s pomočjo metode *Delphi* smo povabili strokovnjake in déležnike iz vseh sodelujočih dežel. Podali so svoja mnenja o izzivih, problemih in možnostih, ki so

IGOR LAPAJNE

Slika 1: Udeleženci sestanka v Ljubljani

Slika 2: Potek delovnih paketov pri projektu DIAMONT

že tu ali pa se bodo morda pojavili v prihodnosti. Po teh ocenah so bili opredeljeni ustrezni pokazatelji razvoja in izbrane specifične usmeritve prostorskega razvoja, ki bo podrobno raziskan v naslednjih delovnih paketih. Odgovore smo združili v osem glavnih problemov. V osrednjih območjih se soočamo s **pritski prometa in aglomeracijski procesi**, v robnih z **marginalizacijo podeželja**. Subvencije sicer lahko nekoliko upočasnijo proces zapuščanja teh obrobni območij, preprečile pa ga ne bodo. Glavne nevarnosti so depopulacija, staranje prebivalstva in izolacija, ker se storitve zgoščajo bolj v središčih. Najpomembneje bo zmanjšati te neenakosti, in sicer z izboljšanjem konkurenčnosti podeželja. **Širjenje mest** pomeni vedno hujši boj za ugodna zemljišča v dolinah in ravninah. Po mnenju nekaterih predstavljajo današnji pritiski manjšo grožnjo, kot so jo pred nekaj desetletji v obdobju najradikalnejših sprememb v pokrajini.

Zelo pomemben pojav je tudi turizem. Sogovorniki navajajo sobivanje različnih oblik turizma: **množičnega turizma**, ki zahteva velika vlaganja in nenehno odkrivanje novih tržišč ter **drobnih turističnih dejavnosti**, kot sta na primer kmečki turizem in pohodništvo. Po napovedih bo povpraševanje po kmečkem turizmu naraščalo, kljub temu pa ne bo nikoli postal gonilo razvoja panoge. Nekatera naselja v Alpah so preobljudena in za njih je treba najti rešitve za učinkovito obvladovanje pritiskov na okolje. O **učinkih klimatskih sprememb** se danes na široko razpravlja. Naravne nesreče in izguba biološke pestrosti tvorijo le en vidik, drugi je vpliv na turizem: skrajševanje zimske smučarske sezone ali pogostost ekstremnih pojavov, kakršni so izredno močni nalivi ali poplave. Strokovnjaki opozarjajo, da je nemudoma treba začeti s preventivnimi ukrepi, kakršno je uresničevanje možnosti za varčevanje z energijo. Ko govorimo o Alpah, nikakor ne smemo pozabiti omeniti **gorskih gozdov**, enega najbolj tipičnih alpskih habitatov. Ključno vprašanje je, kako ohraniti vse njihove mnogovrstne funkcije, in sicer proizvodno, rekreacijsko, ekološko in zaščitno. Širjenje gozdnih površin bi lahko bila priložnost za oživitvev

gozdnih rezervatov. V ekonomskem pogledu je donosnost gorskih gozdov nizka, v prihodnje pa se lahko poveča obenem z razvojem pridobivanja energije iz biomase.

Omenjena delovna paketa tvorita široke temelje projekta. Naslednjo skupino tvorijo skoraj končani DP7 in DP8 ter DP9, ki pomenijo podatkovno jedro projekta in njihovi rezultati bodo pripeljali v zaključno, aplikativno obdobje, to je v preverjanje orodij v testnih območjih. Izbor testnih območij in prvo preverjanje pa je naloga našega inštituta. O tem pa več v prihodnjem poročilu.

DIAMONT je droben kamenček v mozaiku mednarodnega sodelovanja, v katerega je vpet GIAM ZRC SAZU, vendar nam odpira številne nove možnosti in nove perspektive. Tako kot z vsemi Interreg projekti je tudi z njim povezana zapletena in obsežna birokracija, ki jo nadgrajuje slovenska posebnost, to je nezadostno nacionalno sofinanciranje. Bili smo uspešni na razpisu in pridobili maksimalnih 15 % sredstev Ministrstva za okolje in prostor, ki skupaj z evropskimi sredstvi zagotavljajo 90 % pokritje. 10 % »luknja« ob skoraj enoletnem zamiku dotoka evropskih sredstev pa povzročata nemalo težav v sistemu, kjer je ves pridobljen denar namenski.

Več informacij o projektu (tudi v slovenskem jeziku) na strani <http://diamont.uibk.ac.at>.

Mimi Urbanc

3. srečanje projektnih partnerjev mednarodnega projekta R.A.V.E. Space

Varšava, Poljska, 4.–7. 4. 2006

Srečanje raziskovalcev in strokovnjakov iz petih evropskih držav v Varšavi je bilo namenjeno predstavitvi delnih rezultatov in usklajevanju nadaljnjih aktivnosti projekta z akronimom R.A.V.E. Space, ki v okviru programa Interreg IIIB CADSES poteka že od marca 2005. Slovenski raziskovalci in strokovnjaki imamo pri ambiciozno zastavljenem projektu pomembno vlogo, saj je vodilni partner projekta R.A.V.E. Space Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije. Vodenje projekta je zaupano Poloni Demšar Mitrovič z Direktorata za prostor. Slovenijo zastopajo še Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Ljubljanski urbanistični zavod. K sodelovanju je bilo povabljenih pet tujih partnerjev iz območja CADSES, Srednje, Jadranske, Podonavske in Jugovzhodne Evrope, in sicer: CEI (*Central European Initiative*) in DPAU (*Dipartimento di Progettazione Architettónica e Urbana, Università degli Studi di Trieste*) iz Italije, *Fundacja Innowacja* iz Poljske, Regija Jonskih otokov iz Grčije in *Zavod za školstvo* iz Črne gore.

Srečanje na Poljskem je organizirala *Fundacja Innowacja*, nevladna in neprofitna organizacija, ki jo je leta 1989 ustanovil dr. Wojciech Pomykało, ki osebno sodeluje tudi pri predstavljenem projektu. Njihova dejavnost je usmerjena v eksperimentalno in inovativno izobraževanje, zato so leta 1996 v ustanovili Varšavsko šolo za socialne in ekonomske študije, od leta 2002 pa razvijajo tudi lastno televizijsko postajo EDUSAT, ki jim omogoča izobraževanje na daljavo. Izkušnje poljskih partnerjev bodo vsekar koristne za doseganje ciljev projekta R.A.V.E. Space.

Namen aplikativnega projekta s popolnim naslovom *Raising Awareness of Values of Space through the Process of Education* je dopolniti obstoječe izobraževalne programe sodelujočih držav z učnimi vsebinami in metodami, ki bi pripomogle k boljši ozaveščenosti mladih o vrednotah prostora in njegovega načrtovanja v smeri trajnostnega razvoja. Kajti le takšen razvoj bo zagotovil človeka dostojno življenje in blaginjo prihodnjih generacij. Projekt R.A.V.E. Space je tako le eden od kamenčkov v mozaiku Desetletje Združenih narodov za izobraževanje za trajnostni razvoj, kot je obdobje 2005–2015 poimenovala Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO). Vzporedno s spremembo gospodarskega in političnega sistema je Slovenija tudi v okoljsko politiko in prakso začela vnašati načelo trajnostnega razvoja.

Želja sodelujočih pri projektu je torej, da bi obstoječe učne vsebine prepletli z nekaterimi novimi vsebinami, ki bi učence učinkoviteje usmerjale k prepoznavanju vrednot prostora, k pravilnemu ravnanju z okoljem in k celostnemu razumevanju vzrokov in posledic posegov človeka v prostor. Zato so aktivnosti pri projektu usmerjene:

- v analizo obstoječih učnih načrtov na različnih stopnjah izobraževanja, s poudarkom na zastopanosti vsebin o prostoru;
- v ugotavljanje odnosa učiteljev do novih vsebin in njihovega vpeljevanja v učne načrte s pomočjo anketnih vprašalnikov;
- v izdelavo koncepta izobraževanja o trajnostnem razvoju in prostorskih vrednotah, ki naj bi bil izhodišče za pripravo ustrezne strategije poučevanja vsebin prostorskega načrtovanja in trajnostnega razvoja v osnovnih in srednjih šolah;
- v pripravo učil, kot so knjige, priročniki, učni listi, video kasete, večjezične brošure, ter v razvijanje potencialnih novih učnih metod;
- v organizacijo in izvedbo seminarjev za učitelje v sodelujočih državah;
- v pripravo mednarodne poletne delavnice, na kateri bodo učitelji in učenci preverili rezultate projekta;
- v zasnovi in snemanje serije dvanajstih izobraževalnih oddaj, ki bodo brezplačno posredovane šolam iz vseh petih sodelujočih držav;
- v predstavitev podrobnejših informacij o projektu in njegovih aktivnostih na medmrežju (<http://www.rave-space.org>) in nenazadnje
- v izmenjavo izkušenj, primerov dobre prakse in znanja.

Projekt se vsebinsko navezuje tudi na izhodišča Strategije izobraževanja za trajnostni razvoj, ki so jo oblikovali predstavniki držav članic Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE) skupaj z UNESCO-m in nevladnimi organizacijami in jo marca 2005 na zasedanju visokih predstavnikov ministrstev za okolje in ministrstev za šolstvo v Vilni v Litvi tudi sprejeli. Strategija izobraževanja za trajnostni razvoj le-to v splošnem opredeljuje kot izobraževanje, ki razvija in krepi sposobnost posameznikov, skupin, skupnosti, organizacij in držav za sprejemanje takih odločitev in izbir, ki podpirajo trajnostni razvoj. Medtem ko se pojem »trajnostni razvoj« nanaša na socialni, gospodarski in prostorski

Udeleženci sestanka v Varšavi.

vidik, se projekt R.A.V.E. Space osredotoča predvsem na načrtovanje prostorskih komponent v smeri trajnostnega razvoja, ki pa seveda ne more potekati ločeno od ostalih dveh.

Projekt je v večji meri (75 %) financiran iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj, 15 % sofinanciranje pa je slovenskim partnerjem zagotovilo Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije. Preostalih 10 % sredstev so sodelujoči partnerji dolžni prispevati sami.

Zavedamo se, da univerzalnega modela, ki bi prinesel celovite spremembe v miselnosti in ravnanju prebivalcev našega planeta in s tem pozitivno prispeval k njihovi »trajnostni pismenosti« (sustainability literacy), žal ni mogoče pripraviti. Zato smo si partnerji projekta R.A.V.E. Space zadali nalogo, da glede na svojevrstne potrebe, prioritete in danosti posameznih držav najdemo nekaj skupnih in kar najbolj uporabnih načinov za doseganje zastavljenih ciljev. Rezultati projekta bodo uporabni tudi za Slovenijo, ki si kot njegova pobudnica prizadeva, da bi bili njeni državljani sposobni večplastno presojati posege v prostor in tako tudi bolj ustvarjalno sodelovati v procesih prostorskega načrtovanja in upravljanja s prostorom.

Jerneja Fridl

Slavko Brinovec – sedemdesetletnik

Kranj, 25. 4. 2006

Letos je sedemdeset let izpolnil mag. Slavko Brinovec, ki ga geografi, zlasti učitelji geografije, poznamo predvsem kot plodnega avtorja številnih učnih pripomočkov za naš predmet. S tem prispevkom želimo še posebej opozoriti na tiste njegove dosežke, ki ga postavljajo ob bok najpomembnejšim slovenskim strokovnjakom za šolsko geografijo 20. stoletja.

Rojen je bil 25. 4. 1936 v Kranju kot prvi od štirih otrok v trgovski družini. Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v rojstnem Kranju, kjer se je resneje začel ukvarjati s športom, zlasti s plavanjem,

vaterpolom in košarko. Od leta 1955 je študiral geografijo na Prirodoslovno-matematični fakulteti v Ljubljani, po diplomu pa se je zaposlil na Osnovni šoli Goriče do leta 1963, nato pa je delal na Osnovni šoli France Prešeren v Kranju do leta 1971. Takrat je postal učitelj geografije na Gimnaziji Kranj, devet let kasneje pa pomočnik ravnatelja na isti šoli. V tej vlogi je celih devetnajst let pedagoško vodil šolo, a je zraven tudi poučeval, vse do upokojitve leta 1999. Kot didaktični strokovnjak je bil pri tem še posebej pozoren na urejene priprave učiteljev, na redno obiskovanje strokovnih seminarjev, motiviral je učitelje za dodatni študij, uvajal nove oblike in metode dela pri pouku, posebej pri srcu pa mu je bilo čim boljše izvajanje naravoslovnih dni in ekskurzij. Gimnazija v Kranju se je v tem času dodobra prostorsko preuredila in razširila, tudi po Brinovčevi zaslugi, ker je uspešno skrbel za financiranje in vodenje gradbenih investicij. Tudi z učno tehnologijo je bila kranjska gimnazija takrat med najbolje opremljenimi šolami v Sloveniji.

Brinovčev razpon interesov in delovanja na področju šolske geografije je bil zelo širok. Leta 1981 je z nalogo »Avidiovizualna sredstva pri pouku geografije s posebnim ozirom na grafoskop« kot prvi Slovenec magistriral iz didaktike geografije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. S prosojnicami se je še kasneje ukvarjal skoraj trideset let, v zadnjem desetletju tudi z njihovo elektronsko različico. Za neposredno prakso je izdelal prek 60 kompletov prosojnic, o njihovi uporabi pa objavil številne članke, priročnike (Prosojnice pri pouku, DZS, 1987) in navodila (na primer Zemljepis 6, metodična navodila za prosojnice, DZS, 1986).

Brinovčev smisel in delavnost na področju šolske geografije in didaktike geografije, ki sta ga zaznamovala za vse življenje, izvirata bržkone iz prvih let njegovega lastnega pedagoškega dela, nekaj pedagoškega erosa pa so mu morale položiti v jasli že rojnice. Tudi zgodnje članstvo v šolski sekciji Geografskega društva Slovenije ni bilo brez pomena, saj je v njej sodeloval pri oblikovanju in izpopolnjevanju programa geografskih učil in uvajanju sodobnih metod pri pouku zemljepisa. On sam in Marija Košak sta bila med prvimi našimi podiplomskimi študenti didaktike geografije, ki sta bila deležna pomembnih vzpodbud in znanja takratnega mentorja Jakoba Medveda. Brinovec je imel od vsega začetka izrazit smisel za nazornost in učinkovitost geografskega pouka, talentiran pa je bil tudi za uporabo klasičnih in novih učnih sredstev in pripomočkov ter še posebej za učno tehnologijo. Njegovi didaktični konjički niso bili samo prosojnice in grafoskop, ampak je ob razvoju računalništva širil računalniško in multimedijsko prakso in kulturo med učitelji. Sproti je spremljal razvoj učil, elektronsko tehnologijo in v njej odkrival najprimernejše oblike za posodobitev pouka geografije v šolah na različnih stopnjah izobraževanja. O uporabnosti računalnika pri pouku geografije se je prvič oglasil z referatom na geografskem kongresu v Novem Sadu leta 1985. Pet let kasneje pa je, na primer, poročal o uporabi LCD zaslona za računalniško projekcijo prosojnic. Nekoliko starejše generacije so z Brinovcem na čelu bile prisiljene slediti takemu razvoju. Brinovec je učitelje oskrboval z učno tehnologijo, ki jo je bilo sorazmerno enostavno uporabiti in je zadovoljevala tako strokovne kot didaktične vidike geografskega izobraževanja. Med Brinovčevimi zadnjimi, a ne poslednjimi izdelki, je že več kot deset zgoščenk z različnimi vsebinami, pretežno didaktičnimi, a tudi turističnimi (Kranj). Brinovec je bil tudi soavtor priročnika Video pri pouku geografije (ZRSŠŠ, 1995).

Leta 1980 je sodeloval v skupini, ki je v okviru takratnega Inštituta za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani izdelala študijo o Modernizaciji pouka geografije v usmerjenem izobraževanju. Takrat in pozneje so se pripravljali učbeniki in delovni zvezki, ki so imeli na primer naslove: Geografija, Države v razvoju in razvite države, Geografske značilnosti in sodobni problemi Slovenije in Jugoslavije, Geografske značilnosti Slovenije, Druženogeografski procesi in problemi Slovenije. V več avtorskih skupinah je sodeloval bodisi kot didaktični urednik bodisi pisec posameznih poglavij, ali pa je samostojno prevzel pripravo delovnega zvezka. Od leta 1991 so bili to večinoma učbeniki za regionalno geografijo za srednje šole (Geografija Slovenije, Regionalna geografija sveta, Regionalna geografija Evrope), nekaj pa je bilo tudi osnovnošolskih učbenikov. Pri didaktičnem urejevanju učbenikov, zlasti za osnovno šolo, je z njim pogosto sodelovala Marija Košak. Skupaj s sodelavci, tudi iz vrst neposrednih praktikov, je sestavil prvi slovenski priročnik za regionalno geografijo sveta leta 1994, ki so ga učitelji, ki jim je bil namenjen, sprejeli s hvaležnostjo. Pozneje so mu sledili še trije podobni priročniki (na primer Priročnik za učitelje zemljepisa v osnovni šoli, MK, 1999).

Nekoliko manj odmevno, a vsekakor zelo pomembno, zlasti za uveljavljanje geografije kot naravoslovnega predmeta, je bilo razvijanje priročnikov za geografsko terensko delo v okviru tako imenovanih naravoslovnih dni (šest priročnikov: Življenjsko okolje – proučevanje tekočih voda, Varstvo okolja – zrak, Varstvo okolja – onesnaženost reke v naselju, Energija – izkoriščanje voda, Varstvo okolja – divja odlagališča odpadkov, Prehrana – raba tal). Izdal jih je v založbi Terra, ki jo je zasnoval sam. Podobno je bilo tudi s preprostim, a učinkovitim instrumentarijem za terensko delo učencev in dijakov v obliki štirih različnih kompletov za terensko delo. Tudi to je bil pomemben dosežek na področju modernizacije slovenske šolske geografije. Brinovčev zavzemanje za ekskurzije in terensko delo se je izražalo tudi z objavami v Geografskem obzorniku, zlasti pa v soavtorstvu več priročnikov za šolsko terensko delo, na primer priročniku Domača pokrajina, dalje v avtorstvu k temu pripadajočega delovnega zvezka in metodičnih navodil leta 1989 ter v soavtorstvu priročnika Terensko delo – pedagoška delavnica (ZRSŠ, 1992, 1997).

Brinovec je kot zunanji sodelavec predaval didaktiko geografije in vodil učno prakso, najprej na Pedagoški akademiji v Ljubljani med letoma 1973 in 1975, nato pa na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete med letoma 1976 in 1986. Iz te dejavnosti izvirajo objave specialnodidaktičnih člankov v Geografskem obzorniku in v Geografiji v šoli. Nekaj primerov: Geografske metode pri pouku geografije (GO 1986/87), dva splošna didaktična članka Didaktična načela pri pouku geografije (GO 1991, 1 in 2), dva članka o učiteljevi pripravi na pouk (GO 1988, 1 in 3), Posredne oblike dela pri pouku geografije (GO 1990, 3 in 4).

V lastni založbi je izdal različne publikacije o nemih barvnih kartah (na primer Uporaba nemih barvnih kart na primeru Kranjsko-Sorškega polja, Terra 1995) pa o Kartah pri spoznavanju družbe, pri ZRSŠ pa skupaj s sodelavci Video pri pouku geografije, če omenim le nekatere prispevke. Eno najbolj odmevnih njegovih del je bila nedavno izdana sintetična knjiga Kako poučevati geografijo, Didaktika pouka (ZRSŠ, 2004).

Založba Terra je pod Brinovčevim vodstvom pripravljala celo stenske in zložene karte posameznih slovenskih pokrajin (skupaj 41 kart), kar je bila novost med učnimi pripomočki, enako tudi komplete nemih kart. Uspešno se je preskusil tudi pri pripravi Atlasa Slovenije za šolo in dom (1994, 1999), ki mu je sledil Atlas sveta za osnovne šole (MK, 1996 in 1998).

Učiteljem je bil zlasti vzornik pri razvoju opreme in njene uporabe za geografske učilnice. Zato je bila njegova kranjska geografska učilnica nekaj časa kraj pogostih obiskov in razprav. Prvič se je o tem oglasil v Geografskem obzorniku z dvema člankoma o geografskem kabinetu in o geografski učilnici (GO 1982, 1-2 in 3-4). Nato je pri Zavodu za šolstvo leta 1985 izdal študijo o družboslovni učilnici, leta 1997 in 1998 pa je izdelal projekta Uredimo si geografsko učilnico in kabinet za Ministrstvo za šolstvo ter za Zavod republike Slovenije za šolstvo pod imenom Organizacija in postavitve vzorčne učilnice za pouk geografije na šolah, ki imajo geografijo kot maturitetni predmet. Z njima je definiral temeljne pogoje za opremljanje geografske učilnice, posebej za potrebe maturitetne geografije. V okviru Zavoda republike Slovenije za šolstvo je tudi pripravil programe in vodil štiri pedagoške delavnice za učitelje geografije leta 1993. Po teh programih so za sodobnejši pouk geografije dalj časa sistematično usposabljali učitelje geografije na vseh slovenskih šolah.

V okviru Geografskega društva Slovenije je bil dve mandati dobi njegov podpredsednik in vodja šolske sekcije, hkrati pa je aktivno sodeloval v programu številnih geografskih zborovanj. Predsedoval je tudi Gorenjskemu geografskemu društvu ter odboru za pripravo 12. zborovanja slovenskih geografov v Kranju in na Bledu. Na 13. kongresu jugoslovanskih geografov je bil izvoljen za predsednika Jugoslovanske komisije za vzgojo in izobraževanje in v njenem imenu pripravil sedmi jugoslovanski seminar pod naslovom »Aktualizacija pouka geografije«. Posebne zasluge pa ima pri urejanju Geografskega obzornika med letoma 1982 in 1991, ki mu je dal novo zunanjo podobo in vplival na njegovo vsebino. Takrat je bil Geografski obzornik predvsem revija za didaktična vprašanja našega predmeta. Bil je tudi član republiške predmetne maturitetne komisije za geografijo.

Slavko Brinovec je zapustil tudi vidne sledove v športu, saj je bil najprej tekmovalec v plavanju, vaterpolu in košarki, pozneje pa trener in funkcionar. V tej vlogi je organiziral in vodil tudi kranjsko žensko ekipo v košarki. Odmevno pa je bilo tudi njegovo vodenje kranjskega športa v dveh mandatih od leta 1980, ko je bil predsednik Samoupravne telesnokulturne skupnosti, pozneje pa tudi predsednik Zveze tele-

snokulturnih organizacij oziroma predsednik Športne zveze Kranj. Pri tem je botroval marsikateri naložbi v športne objekte, najbolj pa se je izpostavil z vodenjem gradbenega odbora za pokriti zimski olimpijski bazen v Kranju.

Dobil je številna priznanja, med njimi osem za pedagoško in avtorsko delo, deset pa za svoje športno delovanje. Med priznanji naj omenimo Ilešičevo priznanje ZGDS, priznanje Oddelka za geografijo ob 80. letnici ustanovitve, priznanje Blaža Kocena Društva učiteljev geografije Slovenije za življenjsko delo ter Bloudkovo nagrado.

Slavko Brinovec je brez dvoma eden najvidnejših in najizrazitejših predstavnikov današnje »šolske geografije« na Slovenskem. Odlikuje ga predvsem občutek in smisel za neposredno pedagoško prakso, odtod tudi tolikšen obseg njegovih objav. Okrog sebe je imel pogosto več sodelavcev iz osnovnih, srednjih ali visokošolskih vrst, ki so medsebojno enakopravno sodelovali in si izmenjavali zanje in izkušnje, sam pa je dajal zlasti ton na didaktičnem področju. Tudi zato sta slovenska didaktika geografije in šolska geografija v zadnjih desetletjih močno napredovali.

Pridružujemo se čestitkam ob Slavkovem okroglem jubileju in mu izrekamo zahvalo za njegovo obsežno in pomembno delo.

Jurij Kunaver

Nagrade ZGDS za leto 2006

Ljubljana, Prešernova dvorana SAZU, 11. 5. 2006

Podelitev nagrad ZGDS je bila letos namesto v tradicionalnem jesenskem terminu že spomladi, točneje 11. maja. Izkoristili smo priložnost in zadnje dejanje Komisije za priznanja in imenovanja združili z dvema dogodkoma, pomembnima za slovensko geografijo: Melikovimi dnevi in 60-letnico Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Odzvali smo se prijaznemu vabilu predstojnika omenjenega

IGOR LAPAJNE

Mag. Mitja Bricelj in mag. Mimi Urbanc podeljujeta Melikovo priznanje za mladega znanstvenika za leto 2006 mag. Gregorju Kovačiču.

inštituta in na večerni prireditvi, ki je potekala v Prešernovi dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti, podelili tudi Melikovi priznanji.

Priznanji, ki ju je na predlog Komisije za priznanja in imenovanja soglasno potrdil Redni letni Občni zbor ZGDS 13. aprila 2006, sta prejela Gregor Kovačič in Jože Žumer. **Melikovo priznanje za mladega znanstvenika** ali za obetajočega geografa raziskovalca se daje novim raziskovalcem ali diplomantom geografije, ki so s svojimi nadpovprečnimi raziskovalnimi dosežki obogatili slovensko geografijo z novimi in izvirnimi spoznanji. **Melikovo priznanje** podeljuje ZGDS za življenjsko delo in za vrhunske dosežke uspešnim in uveljavljenim geografom, ki so s svojim znanstvenim delom obogatili slovensko geografsko vedo in prispevali k popularizaciji, uveljavitvi in prodoru geografije v vse oblike javnega življenja in izobraževanja.

ZGDS je Gregorja Kovačiča nagradila z Melikovim priznanjem za mladega znanstvenika, in sicer za odlično znanstveno delo med dodiplomskim in podiplomskim študijem. Gregor Kovačič se je rodil leta 1976 v Postojni in diplomiral na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani leta 2001 z odlično ocenjenim diplomskim delom z naslovom »Okoljevarstvena problematika vodoo-skrbnih območij občine Ilirska Bistrica«, ki ga je zaradi inovativnosti in aplikativne pomembnosti odkupila občina Ilirska Bistrica. V študijskem letu 2001/02 se je vpisal na podiplomski študij krasoslovja na Oddelku za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem, kjer se študijsko in raziskovalno posveča zlasti vprašanjem okoljevarstvenih problemov kraških območij.

Raziskovalno delo Gregorja Kovačiča se je začelo že v obdobju njegovega dodiplomskega študija, ko je sodeloval pri raziskovalnih nalogah Inštituta za geografijo v Ljubljani ter Inštituta za ekološke raziskave Erico v Velenju. Leta 2002 je kot raziskovalni sodelavec Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU pridobil štipendijo v okviru projekta COST 620 in se udeležil dvotedenskega študijskega izpopolnjevanja na Oddelku za aplikativno geologijo Univerze v Karlsruheju. Kljub svoji mladosti sodi Gregor Kovačič nedvomno med najbolj obetavne in prodorne mlade znanstvenike, kar dokazuje tudi njegova osebna bibliografija.

Melikovo priznanje je posmrtno prejel Jože Žumer, in sicer za odkritje podmorskih termalnih izvirov pred Izolo in za njihovo znanstveno interpretacijo. Jože Žumer se je rodil leta 1953. Geografijo je študiral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in bil do svoje smrti leta 2006 predmetni učitelj geografije na Osnovni šoli Dušana Bordona v Kopru.

DRUŽINSKI ARHIV

Jože Žumer, prejemnik Melikovega priznanja za leto 2006.

Bil je eden redkih osnovnošolskih učiteljev, ki je redno raziskovalno delal. Svoje dosežke je predstavljal na domačih in tujih znanstvenih konferencah. Posebej velja izpostaviti njegovo preučevanje obalnega in podmorskega reliefa. Pri svojih raziskovanjih je odlično povezoval meritve fizičnogeografskih pojavov ter procesov z uporabo geografskih informacijskih sistemov in uporabo zgodovinskih ter kartografskih virov. Kot primer navajamo njegovo proučevanje dinamike umikanja klifov, ki ga je predstavil na zborovanju jugoslovanskih geomorfologov v Krškem leta 1990. Največji njegov raziskovalni uspeh pa je bilo odkritje podmorskih termalnih izvirov pred Izolo. Za to, verjetno zadnje veliko geografsko odkritje na ozemlju Slovenije, je bila potrebna povezava odličnega geografskega in geomorfološkega znanja z dolgotrajnim in sistematičnim terenskim delom, ki zahteva tudi ustrezno športno kondicijo in tehnično znanje. Jože Žumer je imenitno odkritje povezal z ustrezno znanstveno interpretacijo pojavov. Svoja dognanja je razložil na več domačih in tujih znanstvenih konferencah, širši strokovni javnosti pa jih je pokazal z objavo v Geografskem obzorniku. Žal ga je prehitela huda bolezen in raziskovanja ni mogel dokončati.

Upam, da bodo v prihodnje naši kolegi, ki si zaslužijo stanovsko ali strokovno priznanje, ustrezno nagrado dobili še za časa svojega življenja. Prav gotovo se nekaj naših kolegic in kolegov lahko pohvali z odličnimi rezultati na znanstvenem področju, v javnem življenju in v sferi civilne družbe. Zato vas pozivam, da začnete razmišljati o posameznikih in organizacijah/društvih, ki jih ne smemo spregledati. Naslednji razpis za nagrade ZGDS bo v začetku leta 2007, in sicer za Ilešičevo priznanje in za zlata, srebrna in bronasta priznanja ter pohvale ZGDS. Do takrat vam želim obilico ustvarjalnosti in učinkovitosti.

Mimi Urbanc

60 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU

Ljubljana, Prešernova dvorana SAZU, 11. 5. 2006

Rojstni dan inštituta je 7. maj 1946, ko je tedanja Vlada Ljudske republike Slovenije z uredbo ustanovila Zemljepisni muzej, najstarejšo inštitutsko enoto. Istega leta je Akademija znanosti in umetnosti namenila prva sredstva za njegovo delovanje, in sicer za merjenje Triglavskega ledenika, kar inštitut še vedno opravlja

IGOR LAIPA/NE

IGOR LAIPA/NE

Svečanost je popestrila glasbena skupina Perunovo listje (levo), posladkala pa torta velikanka (desno).

vsako leto, tako da je raziskovanje ledenika verjetno sploh najstarejši stalni slovenski raziskovalni projekt. Leta 1947 je imel inštitut že svojo postavko v proračunu Ljudske republike Slovenije, leta 1948 pa je skupščina Slovenske akademije znanosti in umetnosti potrdila Statut Geografskega inštituta, ki ga je pripravil pobudnik ustanovitve inštituta akademik dr. Anton Melik, po katerem inštitut nosi ime od leta 1976.

Leta 1950 je inštitut izdal prvo knjigo iz zbirke Dela Inštituta za geografijo. Do leta 1968 je izšlo 11 knjig. Leta 1999 je inštitut začel izdajati njeno naslednico, zbirko Geografija Slovenije, in do vključno leta 2005 natisnil 11 knjig.

Leta 1952 je izšla prva številka znanstvene revije Geografski zbornik/Acta geographica, ki od združitve z revijo Geographica Slovenica leta 2002 izhaja pod imenom Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik. V šestdesetem letu delovanja inštituta sta izšli številki 45-1 in 45-2.

Leta 1952 je inštitut ustanovil Oddelek za tematsko kartografijo, ki je zibelka slovenske institucionalne kartografije. V zadnjih letih je močno okrepljeno sodelovanje z najpomembnejšimi kartografskimi hišami na svetu, tudi z *National Geographic Society*, za katero je v jubilejnim letu pripravil nov zemljevid Slovenije.

Pomembno je leto 1998, ko je inštitut je pripravil več temeljnih geografskih del o Sloveniji, med njimi tudi regionalno monografijo Slovenija – pokrajine in ljudje, ki je doživela več ponatisov, in Geografski atlas Slovenije, prvi nacionalni atlas naše države.

Leta 2002 je Vlada Republike Slovenije sprejela sklep o priključitvi Inštituta za geografijo h Geografskemu inštitutu Antona Melika ZRC SAZU.

Jubilejno leto 2005/2006 smo na inštitutu počastili delavno:

- z organizacijo 3. sestanka izvedenske delovne skupine Organizacije združenih narodov za zemljepisna imena v Ljubljani od 19. do 21. maja 2005,
- s soorganizacijo 1. mednarodno posvetovanje geografov Slovenije ter Bosne in Hercegovine Geografija in regionalno prestrukturiranje Slovenije ter Bosne in Hercegovine po letu 1991 v Ljubljani od 29. do 30. septembra 2005,
- in z izdajo dveh pomembnih publikacij: Atlanta, faksimila prvega svetovnega atlasa v slovenskem jeziku, in Geografskega terminološkega slovarja.

Praznovanje šestdesetletnega delovanja inštituta smo sklenili z organizacijo slovenskega geografskega kongresa 3. Melikovi geografski dnevi oziroma krajšo večerno slovesnostjo ob koncu kongresa.

Kljub številnim organizacijskim spremembam inštitut še vedno deluje v skladu s temeljnimi smernicami oziroma nalogami, zapisanimi v prvem statutu inštituta: vodenje in organiziranje geografskih raziskav v Sloveniji, razvijanje vseh vej geografije na temeljnem in aplikativnem področju s poudarkom na Sloveniji ter izdajanje različnih geografskih publikacij.

Drago Perko

Nagradi Avstrijskega geografskega društva

Dunaj, Avstrija, 20. 5. 2006

Avstrijsko geografsko društvo je 8. najstarejše geografsko združenje na svetu, saj deluje neprekinjeno že 150 let. Visok jubilej so obeležili z vrsto aktivnosti, ki so potekale med 18. in 20. majem. Med drugim so v palači Eschenbach pripravili znanstveni simpozij z naslovom Znanost, moč in prostor ter »Pomladno zabavo« v baročnem gradu Halbturn. Slednja je bila za nas še posebej pomembna, saj so na njej podelili nagrade društvom in posameznikom, zaslužnim za razvoj geografske vede in njeno uveljavitev v družbi. S častnim članstvom sta bila nagrajena Zveza geografskih društev Slovenije in dr. Anton Gosar. Omenjeni nagradi sta za našo stanovsko organizacijo in za kolega Gosarja še toliko žlahtnejši, če vemo, da so geografi s severne strani Alp do sedaj nagradili le enega Slovenca iz matične domovine. Leta 1956 je dr. Valter Bohinec postal dopisni član Avstrijskega geografskega društva.

ZGDS je prejela častno članstvo v zahvalo za njene posebne zasluge pri dolgoletnem in tesnem sodelovanju in pri izmenjavi predavateljev ter publikacij z Avstrijskim geografskim društvom ter avstrijskimi geografi.

Priznanje Zvezi geografskih društev Slovenije.

Priznanje dr. Antonu Gosarju.

Dr. Anton Gosar je prejel častno članstvo v zahvalo za njegove posebne zasluge pri utrjevanju stikov in povezav z geografsko stroko v Avstriji ter za vzpodbujanje prekmajnega sodelovanja univerz v alpsko-jadranskem prostoru (Avstrija, Italija, Slovenija).

Mimi Urbanc

